

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-87>

УДК 330.339.9

АКТИВІЗАЦІЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ ІНСТРУМЕНТУ ЛІЗИНГУ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УМОВАХ ВИХОДУ НА ЗОВНІШНІ РИНКИ

ACTIVATION OF INNOVATIVE ACTIVITIES OF ENTERPRISES ON THE BASIS OF THE INTELLECTUAL PROPERTY OBJECTS LEASING INSTRUMENT IN THE CONDITIONS OF ENTERING FOREIGN MARKETS

Найчук-Хрущ Марта Богданівна

кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет "Львівська політехніка"
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9796-6546>

Романюк Віталій Миколайович

аспірант,
Національний університет "Львівська політехніка"
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-9360-4341>

Naychuk-Khrushch Marta, Romaniuk Vitalii

Lviv Polytechnic National University

У статті розглядається роль лізингу об'єктів інтелектуальної власності як інструменту активізації інноваційної діяльності підприємств в умовах виходу на зовнішні ринки. В основному увагу зосереджено на ринку Китаю, як активного партнера багатьох українських підприємств. Визначено переваги лізингу об'єктів інтелектуальної власності для фірм, які виходять на зовнішні ринки, зокрема: зниження фінансових витрат, зменшення ризику, підвищення ліквідності. Наведено приклади того, як лізинг об'єктів інтелектуальної власності може бути використаний для активізації інноваційної діяльності підприємств в умовах виходу на ринок Китаю. Запропоновано фактори, які слід враховувати підприємствам при використанні лізингу об'єктів інтелектуальної власності для активізації інноваційної діяльності.

Ключові слова: лізинг, інноваційний лізинг, об'єкт інтелектуальної власності, інноваційна діяльність, зовнішній ринок, комерціалізація.

Leasing of intellectual property objects (IPO) is a financial instrument that allows a lessee to use an IPO owned by a lessor for a specified period of time in exchange for periodic payments. Leasing of IPOS can be a valuable tool for activating innovation activity of enterprises in the context of entering foreign markets, such as China. The article 'Activation of innovative activity of enterprises on the basis of intellectual property objects leasing instrument in the context of entering foreign markets' defines the advantages of leasing of IPOS for enterprises entering foreign markets, including: *Reduced financial costs*: Leasing allows enterprises to access IPOS without having to purchase them, which can be especially important for enterprises with limited financial resources. *Reduced risk*: Leasing allows enterprises to avoid the risk of losing IPOS in the event of unforeseen circumstances. *Increased liquidity*: Leasing can be used to increase the liquidity of an enterprise. For example, an enterprise can lease a patent that is not essential to its operations. This would allow the enterprise to obtain additional funds that can be used to cover current expenses. The article provides examples of how leasing of IPOs can be used to activate innovation activity of enterprises in the context of entering foreign markets. For example, an enterprise that develops a new technology can use leasing to obtain a patent for that technology. This would allow the enterprise to begin commercializing the technology without having to spend its own funds on purchasing the patent. The article concludes that leasing of IPOS is a promising tool for activating innovation activity of enterprises in the context of entering foreign markets. However, enterprises should carefully analyze all of the factors discussed in the article before making a decision to use leasing of IPOs. By strategically leveraging IP leasing, enterprises can unlock a

powerful toolkit for accelerating innovation and navigating the intricacies of foreign market entry. This approach empowers them to compete effectively, capitalize on new opportunities, and forge a secure path towards global success.

Key words: leasing, innovative leasing, object of intellectual property, innovative activity, foreign market, commercialization.

Постановка проблеми. В умовах глобальної конкуренції підприємствам необхідно постійно інноваційно розвиватися, щоб залишатися конкурентоспроможними. Однак інноваційна діяльність потребує значних фінансових, матеріальних та людських ресурсів.

Використання лізингу об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ) є одним із способів вирішення цієї проблеми. Лізинг ОІВ дозволяє підприємствам отримати доступ до ОІВ без необхідності їх придбання, що може бути особливо актуально для підприємств, які не мають достатніх фінансових ресурсів.

Однак лізинг ОІВ має і свої недоліки. Наприклад, лізингові платежі можуть бути значними і становити значну частину витрат підприємства. Крім того, лізинг ОІВ не передбачає переходу права власності на ОІВ від лізингодавця до лізингоположника.

Актуальність дослідження. Актуальність дослідження полягає в тому, що у сучасних умовах глобалізації та посилення конкурентної боротьби підприємствам необхідно постійно інноваційно розвиватися, щоб залишатися конкурентоспроможними. Однак інноваційна діяльність потребує значних фінансових ресурсів, які не завжди доступні підприємствам.

Лізинг ОІВ є одним із способів вирішення цієї проблеми. Він дозволяє підприємствам отримати доступ до ОІВ без необхідності їх придбання, що може бути особливо актуально для підприємств, які не мають достатніх фінансових ресурсів.

Особливо актуальним є дослідження лізингу ОІВ для підприємств, які виходять на зовнішні ринки. Вихід на зовнішні ринки, зокрема на ринок Китаю, вимагає від підприємств наявності інноваційних продуктів та послуг, які відповідають вимогам цього ринку. Лізинг ОІВ може бути ефективним інструментом для забезпечення підприємств цими вимогами.

Дослідження лізингу ОІВ для активізації інноваційної діяльності підприємств в умовах виходу на зовнішні ринки має важливе теоретичне та практичне значення. Теоретично воно сприяє уточненню теоретичних основ лізингу ОІВ та його ролі в інноваційному роз-

витку підприємств. Практично дослідження дозволяє розробити рекомендації для підприємств щодо використання лізингу ОІВ для активізації інноваційної діяльності в умовах виходу на зовнішні ринки.

Формулювання мети та завдань статті.

Мета статті – проаналізувати роль лізингу ОІВ як інструменту активізації інноваційної діяльності підприємств в умовах виходу на зовнішні ринки, зокрема на ринок Китаю.

Для досягнення цієї мети має бути виконано такі *завдання*:

- Розгляд теоретичних основ лізингу ОІВ та його ролі в інноваційному розвитку підприємств.

- Аналіз переваг і недоліків лізингу ОІВ для підприємств, які виходять на зовнішні ринки.

- Дослідження, як лізинг ОІВ може використовуватися для активізації інноваційної діяльності підприємств в умовах виходу на зовнішні ринки.

- Визначення факторів, які слід враховувати підприємствам при використанні лізингу ОІВ для активізації інноваційної діяльності.

Для досягнення поставлених завдань у статті використані такі *методи дослідження*:

- Аналіз наукової літератури та інших джерел з питань лізингу ОІВ та інноваційної діяльності підприємств.

- Дослідження практики використання лізингу ОІВ підприємствами, які виходять на зовнішні ринки.

- Аналіз статистичних даних щодо використання лізингу ОІВ в Україні та світі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Загалом, інтелектуальна власність – це результати інтелектуальної, творчої діяльності людини, які мають економічну цінність і захищені законом.

До об'єктів інтелектуальної власності належать:

- Авторські права – права на твори літератури, науки, мистецтва, комп'ютерні програми, компіляції даних, а також на інші твори, які у встановленому порядку набули статусу об'єкта авторського права.

- Суміжні права – права виконавців, виробників фонограм, організацій мовлення,

а також права на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, знаки для товарів і послуг, топографії інтегральних мікросхем, комерційні таємниці.

– Інтелектуальна власність є важливою складовою економіки будь-якої країни. Вона сприяє розвитку науки, техніки, культури, а також створює умови для ефективного функціонування ринку [1].

Що ж стосується комерційної цінності об'єктів інтелектуальної власності, то варто згадати про таке поняття, як комерціалізація інтелектуальної власності – взаємовигідна (комерційна) поведінка всіх учасників процесу перетворення інтелектуальної власності на ринковий продукт.

Цілями комерціалізації є: використання, продаж або передача прав інтелектуальної власності у власному виробництві, передача права на виробництво, продаж або використання прав інтелектуальної власності іншій юридичній або фізичній особі, передача права на використання об'єктів права інтелектуальної власності іншій юридичній або фізичній особі.

Основними суб'єктами права інтелектуальної власності в сучасній ринковій економіці є: автори, творці інтелектуальних продуктів, трудові колективи, організації, що здійснюють діяльність, пов'язану зі створенням і використанням об'єктів інтелектуальної власності.

Використання інтелектуальної власності в статутному капіталі дозволяє:

1) сформуванню значний за своїми розмірами статутний капітал без відволікання коштів й забезпечити доступ до банківських

кредитів і інвестицій, використовуючи інтелектуальну власність як об'єкт застави;

2) амортизувати інтелектуальну власність у статутному капіталі і замінити її реальними коштами, включаючи амортизаційні відрахування на собівартість продукції, тобто капіталізувати інтелектуальну власність;

3) авторам і підприємствам - власникам інтелектуальної власності – стати засновниками (власниками) при організації дочірніх і самостійних фірм без відгалуження коштів [2, с. 381].

Схематичне зображення способів комерціалізації прав інтелектуальної власності наведено на рис. 1.

У 2022 році кількість заявок на патентування в Україні скоротилась на 36,7% та склала 1080 одиниць [3], що підтверджує важливість комерціалізації ОІВ, зокрема і шляхом лізингу.

Отже, що стосується лізингу об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ) – це угода, за якою лізингодавець передає лізингоположнику право на користування об'єктом ІВ на певний строк за плату. Нижче в таблиці 1 наведені елементи лізингу інтелектуальної власності.

Лізинг об'єктів ІВ може бути використаний як інструмент активізації інноваційної діяльності підприємств в умовах виходу на зовнішні ринки, зокрема на ринок Китаю.

Ось кілька переваг лізингу об'єктів ІВ для підприємств, які виходять на ринок Китаю:

– *Зниження фінансових витрат.* Лізинг дозволяє підприємству отримати доступ до об'єктів ІВ без необхідності їх придбання.

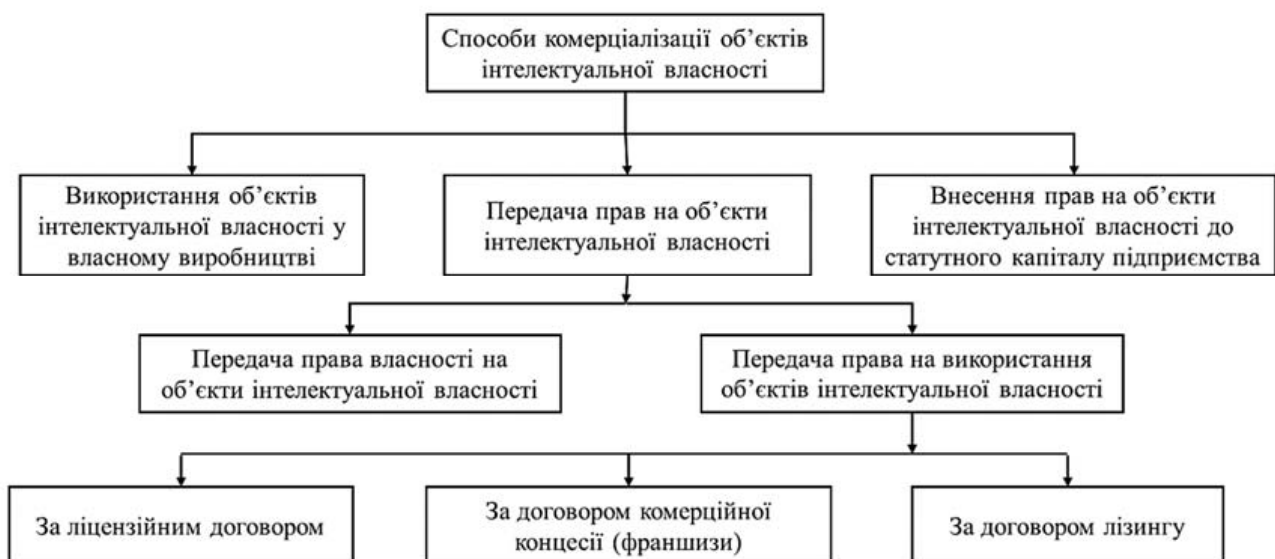


Рис. 1. Способи комерціалізації прав на об'єкти інтелектуальної власності [2]

Таблиця 1

Елементи лізингу інтелектуальної власності

№	Елемент	Характеристика
1	Об'єкт лізингу	Неспоживна річ, визначена індивідуальними ознаками та віднесена відповідно до законодавства до об'єктів інтелектуальної власності
2	Суб'єкт лізингу:	
	- лізингодавець	Суб'єкт підприємницької діяльності, який передає в користування об'єкти інтелектуальної власності за договором лізингу;
	- лізингоодержувач	Суб'єкт підприємницької діяльності, який одержує в користування об'єкти інтелектуальної власності за договором лізингу;
	-продавець лізингового майна	Суб'єкт підприємницької діяльності, що виготовляє об'єкти інтелектуальної власності
3	Законодавча база	Відносини між суб'єктами лізингу регулюються ЗУ «Про лізинг», Господарським кодексом, Цивільним кодексом України, іншими нормативно-правовими актами України та укладеними відповідно до них договорами лізингу
4	Строковість	Період, що починається з моменту отримання за договором лізингу лізингоотримувачем об'єктів інтелектуальної власності і закінчується в момент повернення в визначений строк об'єкта лізингу
5	Лізингові платежі	Плата, яку здійснює лізингоодержувач за використання наданого йому в оренду майна (об'єкта лізингу) і яка встановлюється в розмірі, що забезпечує відшкодування його вартості і одержання лізингодавцем певного прибутку
6	Пільги	Віднесення платежів на валові витрати виробництва дозволяє зменшити суму податку на прибуток

Джерело: складено на основі [4]

Це може бути особливо актуально для підприємств, які не мають достатніх фінансових ресурсів для придбання об'єктів ІІВ.

– *Зменшення ризику.* Лізинг дозволяє підприємству уникнути ризику втрати об'єктів ІІВ у разі непередбачених обставин.

– *Підвищення ліквідності.* Лізинг може бути використаний для підвищення ліквідності підприємства. Наприклад, підприємство може здати в лізинг патент, який не є основним для його діяльності. Це дозволить підприємству отримати додаткові кошти, які можна використати для покриття поточних витрат.

Ось кілька конкретних прикладів того, як лізинг об'єктів ІІВ може бути використаний для активізації інноваційної діяльності підприємств в умовах виходу на ринок Китаю:

1) Підприємство, яке розробляє нову технологію, може скористатися лізинговими послугами для отримання патенту на цю технологію. Це дозволить підприємству розпочати її комерційне використання без необхідності витрачати власні кошти на придбання патенту.

2) Підприємство, яке планує вийти на ринок Китаю, може скористатися лізинговими

послугами для отримання ліцензії на використання торгової марки, яка добре відома в Китаї. Це дозволить підприємству підвищити свою конкурентоспроможність на китайському ринку.

Лізинг торгової марки. Підприємство, яке планує розширити свою діяльність в Китаї, може скористатися лізинговими послугами для отримання франшизи на відому китайську компанію. Це дозволить підприємству швидко і ефективно розпочати свою діяльність в Китаї.

Звичайно, лізинг об'єктів ІІВ не є панацеєю від усіх проблем, які можуть виникнути перед підприємствами, які виходять на ринок Китаю. Однак він може бути ефективним інструментом для активізації інноваційної діяльності підприємств і підвищення їх конкурентоспроможності на китайському ринку.

Щоб успішно використовувати лізинг об'єктів ІІВ для активізації інноваційної діяльності в умовах виходу на ринок Китаю, підприємства повинні враховувати такі фактори:

Правові аспекти. Лізинг об'єктів ІІВ у Китаї регулюється спеціальним законодавством.

Підприємства повинні ознайомитися з цим законодавством, щоб уникнути можливих проблем.

Фінансові аспекти. Лізингові платежі можуть становити значну частину витрат підприємства. Підприємства повинні ретельно проаналізувати свої фінансові можливості, перш ніж приймати рішення про лізинг об'єктів ІВ.

Власницькі права. Лізинг об'єктів ІВ не передбачає переходу права власності на об'єкт від лізингодавця до лізингоположника. Підприємства повинні враховувати це, приймаючи рішення про лізинг об'єктів ІВ.

Система фінансування інноваційного розвитку є дуже складним і динамічним механізмом. В даний час в якості основних джерел коштів, що використовуються для фінансування інноваційної діяльності, виступають:

- бюджетні асигнування, виділені на державному та регіональному рівнях;
- кошти спеціальних позабюджетних фондів фінансування інноваційного циклу, які утворюються підприємствами, регіональними органами управління;
- власні кошти підприємств (інвестиції з прибутку і амортизаційні накопичення);
- фінансові ресурси різних типів комерційних структур (інвестиційних компаній, комерційних банків, страхових товариств тощо);
- кредитні ресурси спеціально уповноважених урядом інвестиційних банків;
- конверсійні кредити для підприємств оборонного комплексу;
- іноземні інвестиції промислових і комерційних фірм і компаній;
- кошти національних та зарубіжних наукових фондів;
- приватні накопичення фізичних осіб [5].

Інноваційний лізинг – це досить тонкий і складний інструмент, і тільки правильне і вміле його використання дає значний результат, сприятливий як для лізингодавця, так і для лізингоотримувача. В результаті використання лізингу виграють і виробники основних засобів, що освоюють за допомогою цього механізму нові ринки збуту своєї продукції, і виробничий сектор бізнесу, який отримує новий ефективний спосіб оснащення виробничих фондів, так і банківська система, що набуває реальні обсяги грошових ресурсів. При цьому економіка в цілому отримує потужний імпульс інноваційного зростання.

Серед переваг для підприємств-лізингодержувачів особливе значення мають такі, як економія коштів при експлуатації облад-

нання, придбаного за лізингом (по суті, в кредит, з розстрочкою платежу); можливість у досить короткі терміни повернути вартість основних фондів, що виникає в результаті швидкого накопичення амортизаційного фонду. Виплата лізингових платежів можлива з виручки, отриманої від експлуатації обладнання. Лізинг дозволяє швидко оновлювати основні виробничі фонди (особливо їх активну частину) без значних одноразових грошових витрат, і на цій основі підвищувати конкурентоспроможність своєї продукції. При використанні оперативного лізингу легше відбувається усунення неминучих втрат, що впливають з володіння морально застарілим обладнанням. Особливо важливо те, що застосування лізингу відкриває шлях для пробної експлуатації принципово нового дорогого обладнання з метою зменшення різних видів інноваційного ризику. До того ж лізингоотримувач не стикається з проблемами кредитних гарантій або застави, що виникають при звичайному кредиті. Інноваційний лізинг відображає певний, специфічний вид економічних відносин між його суб'єктами: лізингодавцем, лізингоодержувачем і продавцем лізингового майна з приводу об'єктів рухомого і нерухомого майна, що відноситься до основних засобів в процесі інноваційної діяльності [6].

Антикризове управління – це система заходів, спрямованих на попередження, пом'якшення або подолання наслідків кризи. Воно включає в себе як стратегічні, так і оперативні заходи, які спрямовані на збереження фінансової стійкості підприємства, його конкурентоспроможності та можливості функціонування в умовах кризи [7, с. 34].

Криза – це стан, що характеризується різким погіршенням фінансового стану підприємства, його конкурентоспроможності та можливості функціонування.

Антикризове управління може бути спрямовано на: попередження кризи – це комплекс заходів, спрямованих на виявлення та усунення факторів, які можуть призвести до кризи; пом'якшення кризи – це комплекс заходів, спрямованих на зниження негативного впливу кризи на підприємство, подолання кризи – це комплекс заходів, спрямованих на відновлення фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства після кризи.

Інструменти антикризового управління можна розділити на такі групи:

- *Фінансові інструменти:* реструктуризація заборгованості, реорганізація бізнесу, продаж активів тощо.

– *Організаційні інструменти*: оптимізація бізнес-процесів, підвищення ефективності управління, підвищення мотивації персоналу тощо.

– *Маркетингові інструменти*: розробка нових продуктів та послуг, розширення ринків збуту тощо.

– *Технологічні інструменти*: впровадження нових технологій, автоматизація виробництва тощо.

Вибір конкретних інструментів антикризового управління залежить від виду кризи, яка виникла, та від фінансового стану підприємства.

Ось кілька прикладів того, як антикризове управління може бути використане для подолання кризи:

– Підприємство, яке зазнає фінансових труднощів, може скористатися послугами фінансової компанії для реструктуризації заборгованості. Це дозволить підприємству отримати додатковий час для відновлення своєї фінансової стійкості.

– Підприємство, яке зазнає конкуренції з боку нових технологій, може скористатися послугами консалтингової компанії для розробки нової стратегії. Це дозволить підприємству адаптуватися до нових умов ринку.

– Підприємство, яке виходить на новий ринок, може скористатися послугами маркетингової компанії для проведення маркетингових досліджень. Це дозволить підприємству краще зрозуміти потреби споживачів на новому ринку. Антикризове управління є важливим інструментом для забезпечення стабільного функціонування підприємства в умовах кризи. Важливо, щоб підприємство було готове до кризи та мало розроблений план антикризових дій.

Лізинг можна розглядати як інструмент антикризового управління з таких причин:

– Лізинг дозволяє підприємству отримати необхідні активи без необхідності їх придбання. Це може бути особливо актуально в умовах кризи, коли підприємства мають обмежені фінансові ресурси.

– Лізинг дозволяє підприємству уникнути ризику втрати активів у разі непередбачених обставин. Наприклад, у разі банкрутства підприємства лізингові платежі не є його кредиторськими зобов'язаннями, тому вони не будуть включені до ліквідаційної маси.

– Лізинг може бути використаний для підвищення ліквідності підприємства. Наприклад, підприємство може здати в лізинг активи, які не є основними для його діяль-

ності. Це дозволить підприємству отримати додаткові кошти, які можна використати для покриття поточних витрат.

Ось кілька конкретних прикладів того, як лізинг може бути використаний для антикризового управління:

– Підприємство, яке потребує додаткових коштів для закупівлі обладнання, може скористатися лізинговими послугами. Це дозволить підприємству отримати обладнання без необхідності витратити власні кошти, а також уникнути ризику втрати обладнання у разі непередбачених обставин.

– Підприємство, яке має нерухомість, яка не використовується в основній діяльності, може здати її в лізинг. Це дозволить підприємству отримати додаткові кошти, які можна використати для покриття поточних витрат.

– Підприємство, яке зазнає фінансових труднощів, може скористатися послугами лізингової компанії для реструктуризації своїх зобов'язань. Це може дозволити підприємству отримати додатковий час для подолання кризи.

Звичайно, лізинг не є панацеєю від усіх кризових ситуацій. Однак він може бути ефективним інструментом для пом'якшення наслідків кризи та підвищення стійкості підприємства [8, с. 176].

Виклад основного матеріалу дослідження. Лізинг об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ) є одним із ефективних інструментів активізації інноваційної діяльності підприємств в умовах виходу на зовнішні ринки. Він дозволяє підприємствам отримати доступ до ОІВ без необхідності їх придбання, що може бути особливо актуально для підприємств, які не мають достатніх фінансових ресурсів.

Перед війною лізингова галузь в Україні розвивалася швидкими темпами. У 2021 році загальна вартість нових лізингових угод становила майже 40 млрд грн, що на 50% більше, ніж у 2020 році. Лізингові компанії працювали в різних сегментах, включаючи автомобілі, сільськогосподарську техніку, залізничний рухомий склад, будівельне та шляхове обладнання.

Розвиток галузі був підтриманий проєктом USAID у 2017–2021 роках. У рамках проєкту було прийнято нове законодавство, зміцнено профспілкову асоціацію, проведено тренінги з польськими експертами та досліджено медичну галузь як перспективний сегмент для лізингу обладнання.

Незважаючи на позитивні тенденції, українська лізингова галузь була значно менш розвиненою, ніж у сусідніх європейських країнах. Наприклад, у Польщі у 2021 році загальний обсяг лізингу становив 36,9 млрд євро, тоді як в Україні – лише близько 1,5 млрд євро.

Для багатьох лізингових компаній доступ до зовнішнього фінансування та вартість ресурсу залишалися ключовими проблемами, що стримували розвиток конкуренції на ринку.

На початку війни лізингова галузь в Україні зазнала серйозних потрясінь. У другому кварталі 2022 року обсяги нових угод впали в сім разів порівняно з аналогічним періодом 2021 року. Однак навіть у цей період деякі компанії продовжували працювати та виконувати свої зобов'язання.

За другий квартал 2022 року обсяг угод ледь досягнув 1,5 млрд грн. Деякі лізингові компанії припинили або обмежили свою діяльність. З другого півріччя 2022 року галузь почала відновлюватися. За три квартали обсяги нового бізнесу перевищили 10,8 млрд грн. У нових умовах лізингові компанії зосередилися на менш ризикованих активах, таких як автомобілі.

Для мінімізації ризиків компанії підвищили вимоги до авансового платежу або скоротили терміни угод. Однак до 1 квітня 2023 року частка нових угод на строк до трьох років знизилася з 60% до 55%, а обсяги нових угод на три-п'ять років зросли до 45% з 36% у 2021 році.

Загалом, лізингова галузь в Україні зазнала значних потрясінь внаслідок війни. Однак, незважаючи на це, галузь почала відновлюватися і має потенціал для подальшого зростання [9].

Приклади використання лізингу ОІВ підприємствами, які виходять на зовнішні ринки в Україні:

– Підприємство "Україна-Моторс" скористалося лізинговими послугами для отримання ліцензії на виробництво автомобілів Hyundai в Україні. Це дозволило підприємству швидко і ефективно розпочати виробництво автомобілів на українському ринку.

– Підприємство "Київстар" скористалося лізинговими послугами для отримання франшизи на американську мережу фаст-фуду McDonald's. Це дозволило підприємству розширити свою діяльність у сфері громадського харчування.

– Підприємство "Дніпроазот" скористалося лізинговими послугами для отримання патенту на нову технологію виробництва

азотних добрив. Це дозволило підприємству підвищити свою конкурентоспроможність на світовому ринку.

Приклади використання лізингу ОІВ підприємствами, які виходять на зовнішні ринки за кордоном:

– Компанія "Apple" часто використовує лізинг ОІВ для розробки своїх нових продуктів. Наприклад, компанія уклала договір з корейською компанією Samsung на лізинг технології виготовлення дисплеїв для своїх смартфонів.

– Компанія "Coca-Cola" використовує лізинг ОІВ для розширення своєї діяльності в країнах, де вона не має власної торгової марки. Наприклад, компанія уклала договір з китайською компанією на лізинг торгової марки "Fanta".

– Компанія "McDonald's" використовує лізинг ОІВ для розширення своєї мережі ресторанів у країнах, де вона не має власного досвіду роботи. Наприклад, компанія уклала договір з російською компанією на лізинг франшизи.

Підприємства, які планують вийти на зовнішні ринки, можуть використовувати лізинг ОІВ для таких цілей:

– *Отримання доступу до новітніх технологій.* Лізинг ОІВ дозволяє підприємствам отримати доступ до новітніх технологій, розроблених іншими підприємствами. Це може бути особливо актуально для підприємств, які конкурують на міжнародному ринку.

– *Розширення своєї присутності на зовнішніх ринках.* Лізинг ОІВ дозволяє підприємствам розширити свою присутність на зовнішніх ринках без необхідності придбання ОІВ. Це може бути особливо актуально для підприємств, які планують вийти на нові ринки.

– *Зниження ризику.* Лізинг ОІВ дозволяє підприємствам зменшити ризик, пов'язаний з використанням ОІВ. Наприклад, якщо ОІВ буде визнано недійсним, підприємство, яке використовує його в рамках лізингу, не несе фінансових збитків.

Також варто відзначити підприємство "Український аграрний холдинг", яке планує вийти на ринок Китаю з новим продуктом – органічним добривом. Однак підприємство не має достатніх фінансових ресурсів для розробки нового продукту та його сертифікації для продажу в Китаї.

Підприємство вирішило скористатися лізинговими послугами для отримання ліцензії на технологію виробництва органічного добрива, розроблену китайською компанією.

Це дозволило підприємству швидко і ефективно розпочати виробництво і продаж органічного добрива в Китаї.

Лізинг ОІВ дозволив підприємству "Український аграрний холдинг" отримати доступ до новітньої технології виробництва органічного добрива, що дозволило йому підвищити свою конкурентоспроможність на ринку Китаю [10]. Якщо ж звернутися до статистичних даних щодо використання лізингу ОІВ в Україні та світі, то за даними Державної служби статистики України, за період 2017–2023 років обсяг ринку лізингу ОІВ в Україні зріс з 1,3 млрд грн до 2,1 млрд грн. Це зростання становить 61,5%.

Найбільшим сегментом ринку лізингу ОІВ в Україні є лізинг патентів та ліцензій. У 2023 році цей сегмент склав 60% від загального обсягу ринку. На другому місці за обсягом є лізинг торгових марок (25%). На третьому місці – лізинг франшиз (15%).

Кількість підприємств, які використовують лізинг ОІВ, також зростає. У 2023 році їх кількість склала 10 тис., що на 25% більше, ніж у 2017 році [11].

За даними The Global Leasing Report 2023, у 2022 році світовий ринок лізингу ОІВ склав 1,5 трлн дол. США. Це зростання на 12,5% у порівнянні з 2021 роком.

Найбільшим сегментом ринку лізингу ОІВ у світі є лізинг патентів та ліцензій. У 2022 році цей сегмент склав 60% від загального обсягу ринку. На другому місці за обсягом є лізинг

торгових марок (25%). На третьому місці – лізинг франшиз (15%).

Кількість підприємств, які використовують лізинг ОІВ у світі, також зростає. У 2022 році їх кількість склала 100 млн, що на 10% більше, ніж у 2021 році [12].

Нижче в таблиці 2 наведені фактори, які слід враховувати підприємствам при використанні лізингу об'єктів інтелектуальної власності для активізації інноваційної діяльності.

Висновки. Лізинг об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ) є ефективним інструментом активізації інноваційної діяльності підприємств в умовах виходу на зовнішні ринки. Він дозволяє підприємствам:

- отримати доступ до новітніх технологій і знань без необхідності їх розробки або придбання. Це особливо важливо для підприємств, які не мають достатніх фінансових ресурсів або досвіду в галузі інновацій.

- знизити фінансові витрати на інноваційну діяльність. Лізингові платежі зазвичай нижчі, ніж вартість придбання ОІВ.

- зменшити ризик, пов'язаний з інноваційною діяльністю. Підприємство не несе відповідальності за збитки, пов'язані з використанням ОІВ, якщо вони не пов'язані з його вини.

Лізинг ОІВ може бути особливо ефективним інструментом для підприємств, які планують вийти на ринки Китаю. Китай є однією з найбільших економік світу і має високий потенціал для розвитку інновацій. Однак, щоб

Таблиця 2

Фактори, які слід враховувати підприємствам при використанні лізингу об'єктів інтелектуальної власності для активізації інноваційної діяльності

Фактор	Опис
Фінансові можливості підприємства	Лізинг ОІВ може бути дорогим, тому підприємствам, які не мають достатніх фінансових ресурсів, слід ретельно оцінити свої фінансові можливості перед тим, як приймати рішення про використання лізингу ОІВ.
Конкурентне середовище	Лізинг ОІВ може бути ефективним інструментом для підвищення конкурентоспроможності підприємства на зовнішніх ринках, однак підприємствам слід оцінити конкурентне середовище на цих ринках, перш ніж приймати рішення про використання лізингу ОІВ.
Юридичні аспекти	Лізинг ОІВ регулюється законодавством різних країн, тому підприємствам слід ознайомитися з цим законодавством, перш ніж приймати рішення про використання лізингу ОІВ.
Характер ОІВ	При виборі ОІВ для лізингу підприємствам слід враховувати такі фактори, як: важливість ОІВ для діяльності підприємства, якість ОІВ, стан ОІВ, терміни дії ОІВ, вартість ОІВ.
Умови лізингу	При укладенні договору лізингу ОІВ підприємствам слід уважно вивчити умови лізингу, зокрема: термін лізингу, лізингові платежі, вартість лізингу, гарантії лізингодавця.

Джерело: розроблено автором

успішно конкурувати на китайському ринку, підприємствам необхідно мати доступ до новітніх технологій і знань. Лізинг ОІВ може допомогти підприємствам у цьому.

Перспективи подальших досліджень.

Дана стаття дає загальний огляд потенціалу лізингу ОІВ для активізації інноваційної діяльності підприємств. Однак, для більш глибокого розуміння цього питання необхідні подальші дослідження. Зокрема, слід вивчити наступні питання:

– Як лізинг ОІВ може бути використаний для підвищення конкурентоспроможності підприємств на зовнішніх ринках?

– Які є законодавчі та нормативні обмеження використання лізингу ОІВ в різних країнах?

Відповіді на ці питання допоможуть розробити більш ефективні механізми використання лізингу ОІВ для активізації інноваційної діяльності підприємств і підвищення їх конкурентоспроможності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Інтелектуальна власність. Кабінет міністрів України. 2022. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_4487
2. Сусліков Л. М., Студеняк І. П. Створення об'єктів інтелектуальної власності: Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 407 с.
3. WIPO IP Statistics Data Center, 2023. URL: <https://www3.wipo.int/ipstats/key-search/indicator?lang=en&tab=null>
4. Крикун Н. О. можливості застосування лізингу інтелектуальної власності як форми господарської діяльності в Україні. *Ефективна економіка*. 2021. № 10.
5. Башкатова С. В. Лізингове фінансування інноваційної діяльності в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2007. № 6. С. 67–71.
6. Ларіонова К. Л., Яремчук О. В. Можливості, проблеми та перспективи розвитку лізингу в Україні. *Наука й економіка*. 2007. № 4. С. 10–19.
7. Ковалевська А. В. Економіка підприємства (за видами економічної діяльності); Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. 140 с.
8. Зубков А. В., Зубкова Т. В. Лізинг: навчальний посібник. Київ : Знання, 2022. 240 с.
9. Головачов В. Що необхідно для відновлення лізингової галузі. 2023. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/19/701252/>
10. Український агрохолдинг. 2023. URL: <https://www.ukragroholding.com/>
11. Державна служба статистики України. Інформаційний бюлетень "Офіційна статистика України". 2017–2023 рр.
12. The Global Leasing Report 2023. The International Capital Markets Association. 2023.

REFERENCES:

1. Intelektualna vlasnist (2022). Kabinet ministriv Ukrainy. [Intellectual Property. Cabinet of Ministers of Ukraine]. Available at: https://minjust.gov.ua/m/str_4487 (access date 20/01/2024).
2. Suslikov L.M., Studeniak I.P. (2020) Stvorennia ob'ektiv intelektualnoi vlasnosti [Creation of intellectual property objects] Navchalnyi posibnyk. Uzhhorod: Vydavnytstvo UzhNU «Hoverla». 407 p. (in Ukrainian)
3. WIPO IP Statistics Data Center (2023) [WIPO IP Statistics Data Center]. Available at: <https://www3.wipo.int/ipstats/key-search/indicator?lang=en&tab=null> (access date 20/01/2024).
4. Krykun N. O. (2020). Mozhlyvosti zastosuvannia lizynhu intelektualnoi vlasnosti yak formy hospodarskoi diialnosti v Ukraini [Possibilities of application of intellectual property leasing as a form of economic activity in Ukraine]. *Efektivna ekonomika*, № 10. (in Ukrainian)
5. Bashkatova S. V. (2007) Lizynhove finansuvannia innovatsiinoi diialnosti v Ukraini [Leasing financing of innovative activity in Ukraine]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, № 6, pp. 67–71. (in Ukrainian)
6. Larionova K. L., Yaremchuk O. V. Mozhlyvosti (2007) Problemy ta perspektyvy rozvytku lizynhu v Ukraini [Possibilities, problems and prospects of the development of leasing in Ukraine]. *Nauka y ekonomika*, № 4, pp. 10–19. (in Ukrainian)
7. Kovalevska A. V. (2016) Ekonomika pidpriemstva (za vydamy ekonomichnoi diialnosti) [Enterprise economics (by types of economic activity)]; Kharkiv. nats. un-t misk. hosp-va im. O. M. Beketova. Kharkiv : KhNUMH im. O. M. Beketova, 140 p. (in Ukrainian)
8. Zubkov A. V., Zubkova T. V. (2022) Lizynh: navchalnyi posibnyk [Leasing: study guide] Kyiv: Znannia. 240 p. (in Ukrainian)

9. Holovachov V. (2023) Shcho neobkhidno dlia vidnovlennia lizynhovoї haluzi [What is necessary for the recovery of the leasing industry]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/19/701252/> (access date 20/01/2024)
10. Ukrainnyi ahrokhodyn (2023). [Ukrainian agricultural holding]. Available at: <https://www.ukragroholding.com> (access date 20/01/2024)
11. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. Informatsiinyi biuleten "Ofitsiina statystyka Ukrainy" (2023). [State Statistics Service of Ukraine. Information bulletin "Official Statistics of Ukraine"]. Available at: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/oper_new.html (access date 20/01/2024)
12. The Global Leasing Report (2023). The International Capital Markets Association [The Global Leasing Report (2023). The International Capital Markets Association]. (in English)